

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

~~SECRET~~
~~TAJNE~~

Egz. Nr 2

Mjr dypl. Jacek PAWŁOWSKI

NATARCIE PUŁKU W WARUNKACH SZCZEGÓLNYCH
(Wykład)

42497

WARSZAWA

STYCZEŃ

1981

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

~~SECRET~~
~~TAJNE~~

Egz. Nr

2

Mjr dypl. Jacek PAWŁOWSKI

NATARCIE PUŁKU W WARUNKACH SZCZEGÓLNYCH
(Wykład)

42497

WARSZAWA

STYCZEŃ

1981

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

ZATWIERDZAM
SZEF

KATEDRY TAKTYKI OGÓLNEJ

prof. dypl. Witold WÓJCIK

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1989 roku
art. 66 ust. 2
(Dz. U. RP Nr 11 poz. 95)

Egz.nr.... 2

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

NATARCIE PUŁKU W WARUNKACH
SZCZEGÓLNYCH

Wykład

BIBLIOTEKA NAUKOWA I BIBLIOTEKA SPECJALNA
Archiwum
N. 42497

OPRACOWAŁ:

mjr dypl. Jacek PAWŁOWSKI

PLAN WYKŁADU

WSTĘP

I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WARUNKÓW SZCZEGÓLNYCH I ICH WPŁYW
NA NATARCIE PUŁKU.

1. W terenie górzystym
2. W warunkach zimy
3. W terenie lesisto-jeziornym
4. Na wybrzeżu morskim

II. WPŁYW WARUNKÓW SZCZEGÓLNYCH NA:

1. Ugrupowanie pułku w natarciu
2. Tempo natarcia
3. Szerokość pasa natarcia
4. Głębokość zadań w natarciu

ZAKOŃCZENIE

ZALĄCZNIKI:

Nr 1 Wykaz literatury do samodzielnego studiowania.

Nr 2 Wykaz materiałów, które mogą być wykorzystane w czasie wykładu.

WSTĘP

W regulaminach, podręcznikach oraz innych publikacjach wojskowych autorzy opisując działania wojsk w warunkach szczególnych często odwołują się do porównań w warunkach normalnych /zwykłych/.

Np:... Głębokość zadania dywizji z zasady jest mniejsza niż w warunkach zwykłych.....^{1/}

...Zakres, metoda i kolejność pracy dowódcy pułku nad podjęciem decyzji do natarcia w terenie lesistym nie odbiega w zasadzie od warunków normalnych.....^{2/}

Powyższe przykłady zmuszają do postawienia pytania.

Co należy rozumieć pod pojęciem warunki normalne? /zwykłe/

Posługując się powyższym terminem należy rozumieć warunki normalne /zwykłe/ takie w których:

- temperatura otoczenia waha się w granicach -5°C do 30°C ;
- grubość pokrywy śnieżnej nie przekracza 15 cm;
- teren jest równinny lub pocięty wzniesieniami, których wysokość względna /rzeczywista/ nie przekracza 50 m, a ich stoki są dogodne do pokonywania przez czołgi i BWP;
- zalesienie /bagna, jeziora/ oraz zabudowa typu miejskiego nie przekracza 50% ogólnej powierzchni terenu;
- widoczność jest nie mniejsza jak 4 km.

Wymienione czynniki determinują pojęcie warunków normalnych /zwykłych/ i zachwianie wartości któregokolwiek z nich tworzy pojęcie warunków szczególnych. Szczególnie tzn. - "niezwykłe, osobliwe"; szczególny tzn. "odznaczający się czymś osobliwym, niezwykłym" - SŁOWNIK POPRAWNEJ POLSZCZYZNY str. 748.

^{1/} Regulamin Walki Sił Zbrojnych PRL /dywizja - pułk/ str.180 § 355.

^{2/} Działania bojowe pułku - podręcznik str.114 § 21.

Działania bojowe w warunkach szczególnych obejmują:

- działania bojowe w rejonie zurbanizowanym;
- działania bojowe w lesie /w terenie lesisto-bagnistym, lesisto-jeziornym/;
- działania bojowe w górach;
- działania bojowe w zimie;
- działania bojowe wzdłuż wybrzeża morskiego.

W związku z tym, że działania bojowe w rejonie zurbanizowanym będą treścią szczegółowych rozważań /osobnego wykładu/ w czasie I i II roku studiów, zostały pominięte w niniejszym wykładzie. Jeżeli mówimy, że natarcie jest prowadzone w warunkach szczególnych, to warunki te muszą mieć zasadniczy wpływ na to natarcie. Nie wystarczy prowadzić działań bojowych w styczniu by uznać je za działania w warunkach szczególnych.

I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WARUNKÓW SZCZEGÓLNYCH I ICH WPŁYW NA NATARCIE PUŁKU

1. W terenie górzystym

Góry różnią się od siebie pod względem wysokości, ukształtowania, spadku stoków, klimatu, szaty roślinnej, sieci dróg, gęstości zaludnienia itp. Jednakże wszystkie masywy górskie odznaczają się pewnymi cechami wspólnymi, które wywierają znaczny wpływ na działania bojowe wojsk.

Do ogólnych cech terenu górskiego zalicza się: głębokie pofałdowanie, duże zalesienie szczególnie w niższych partiach, brak dostatecznie rozwiniętej *drożymi*, mała ilość odcinków: kierunków dogodnych do działania wojsk, duża ilość pól martwych i skrytych podejść, trudność orientacji w terenie, nagłe zmiany warunków klimatycznych, szybki prąd rzek oraz nagłe i częste zmiany poziomu wód, ekranizujące działanie skał na pracę stacji radiowych, radiolokacyjnych oraz na środki rozpoznania dźwiękowego, przewaga gleby kamienistej utrudniającej prace inżynierskie i inne.

Strome zbocza, wąwozy, urwiska i osypiska skalne oraz zalesione stoki gór utrudniają a niekiedy eliminują całkowicie ruch wozów bojowych. Większość obszarów górzystych ma słabo rozwiniętą sieć dróg i złą nawierzchnię. Drogi biegną wzdłuż dolin, przełęczy, wąwozów i często przecinają górskie rzeki.

Drogi prowadzące przez przełęcze mają strome wzniesienie i gwałtowne spadki oraz zakręty, a w okresie zimy pokryte są grubą warstwą śniegu lub lodu. Ruch po tych drogach jest bardzo uciążliwy, a często niebezpieczny i wymaga dodatkowego zabezpieczenia ruchu i przygotowania sprzętu.

Pasma górskie rozdzielają nacierające pododdziały, co w poważnym stopniu utrudnia współdziałanie, dowodzenie i utrzymanie

Łączności.

Liczne pola martwe i masywy leśne utrudniają skuteczne prowadzenie ognia, zwłaszcza z broni płaskotorowej, ale ułatwiają maskowanie i skryte przeprowadzenie manewru wojsk nieprzyjaciela oraz wojsk własnych. Umożliwiają ponadto dokonywanie obejść broniących się wojsk, ale jednocześnie ułatwiają nieprzyjacielowi wykonywanie gwałtownych i niespodziewanych kontrataków na skrzydła i tyły wojsk nacierających.

Duże masywy leśne utrudniają użycie sprzętu bojowego przez nacierające wojska, ułatwiają natomiast nieprzyjacielowi organizację i prowadzenie walki obronnej. Stwarzają także dogodne warunki do stosowania wszelkiego rodzaju zapór.

Doliny i wąwozy, gęste zarośla oraz poranne i wieczorne mgły utrudniają orientację i obserwację. Klimat górski charakteryzuje się dużymi wahaniami temperatury i obfitymi spadami. Różnica temperatur zależy nie tylko od wysokości wzniesień n.p.m. czy pory roku, lecz także od pory doby. Gleba w terenie górzystym, przeważnie kamienista lub gliniasta, ogranicza użycie maszyn inżynierskich i komplikuje budowę ^{wmacnień} ~~wzniesień~~ ziemnych.

Właściwości terenu górzystego ograniczają również użycie broni masowego rażenia. Niewłaściwe jej użycie przez wojska nacierające może spowodować duże zniszczenia, zawały, pożary, długie utrzymywanie się oparów środków trujących, skażenie promieniotwórcze w lasach, wąpzach i dolinach. Prowadzenie działań w tych warunkach może być poważnie utrudnione lub nawet niemożliwe.

Do działań w górach najbardziej przystosowane są wojska zmechanizowane, które mogą prowadzić natarcie w każdej porze roku, doby i w różnych warunkach atmosferycznych. Czołowe przełamywanie

obrony nieprzyjaciela w górach jest niemożliwe bez stosowania manewru. W terenie trudno-dostępnym piechota może działać tylko w szykach pieszych bardzo często bez czołgów i dział towarzyszących, w znaczącym oddaleniu od swych transporterów /BWP/.

Do prowadzenia działań w trudno dostępnych rejonach i w terenie wysokogórskim używa się oddziałów /pododdziałów/ piechoty górskiej.

Czołgi podczas działań w górach napotykają na trudności. Jest tu bardzo mało kierunków, gdzie czołgi mogą działać na ogólnych zasadach. Czołgi wykorzystuje się w natarciu wzdłuż dróg, których ilość i gęstość w górach jest niewielka. Bardzo często na drogach górskich czołgi mogą poruszać się tylko na pierwszym i drugim biegu i z trudem pokonują ostre zakręty. W związku z tym szybko wzrasta zużycie silników oraz materiałów pędnych i smarów. Masowe użycie czołgów możliwe jest w szerokich dolinach, na płaskowyżach i w górach o łagodnej rzeźbie terenu, gdzie pochyłość zboczy nie przekracza 30° . Na ogół czołgi w górach nacierają wzdłuż dróg, dolin i wąwozów. Przydziela się je pododdziałom piechoty do plutonu włącznie. Zawsze winno się dążyć do posiadania silnego odwodu pancernego, który w dogodnym terenie może być wykorzystany całością lub częściami. Pododdziały i oddziały czołgów zwykle działają w drugich rzutach i są wprowadzane do walki po wyjściu pierwszego rzutu na teren dostępny do działania. Stanowiska ogniowe artylerii wybiera się z uwzględnieniem stromości torów lotu pocisków i wykonywanych zadań najczęściej wzdłuż dróg i dolin urzutowane w głąb. W górach występują trudności w organizacji i prowadzeniu rozpoznania artyleryjskiego. W celu zmniejszenia oddziaływania niekorzystnych czynników, należy orga-

nizować bardziej rozległy system PO. Artyleryjskie przygotowanie ataku rozpoczynane często niejednocześnie na różnych kierunkach, ma za zadanie skuteczne obezwładnienie siły żywej i środków ogniowych rozmieszczonych na stokach wzgórz, w czołowych punktach oporu, szczególnie zaś te, które mogą aktywnie oddziaływać na skrzydła pododdziałów prowadzących natarcie wzdłuż dróg i dolin. Przy podziale artylerii należy uwzględniać potrzebę usamodzielnienia pododdziałów. W tym celu większą część artylerii należy wyznaczać do wzmocnienia batalionów pierwszego rzutu. Odwody przeciwpancerne mogą działać w zmniejszonym składzie a artylerię przeciwpancerną wykorzystuje się do wsparcia wojsk.

Pododdziały przeciwlotnicze wykorzystuje się szczególnie przy pokonywaniu przełęczy, wąwozów, węzłów dróg, rzek itp. SO wybiera się na wzniesieniach umożliwiających prowadzenie ognia na prawdopodobnych kierunkach nalotów nieprzyjaciela.

Pododdziały inżynieryjne w natarciu w górach będą wykonywały szczególne zadania, do których zaliczyć należy:

- usuwanie zawał, usypisk skalnych i lawin;
- wykonanie na jednokierunkowych drogach mijanek - po jednym na każdym kilometrze drogi;
- budowa specjalnych górskich mostów;
- przygotowanie zawał i zwałów skalnych na drogach wyprowadzających odwody nieprzyjaciela do kontrataku;
- przygotowanie szczelin, pieczar itp. dla rozmieszczenia SD, środków ogniowych i urządzeń tyłowych;
- użycie materiałów wybuchowych do prac w gruntach skalistych.

Podstawowym zadaniem pododdziałów chemicznych jest prowadzenie rozpoznania skażeń przez patrole rozpoznania skażeń bezpośrednio

w ugrupowaniu bojowym pododdziałów oraz patroli ogólnowojskowe /drużyny schemizowane/. Szczególne znaczenie i możliwości na powietrzne rozpoznanie skażeń przez śmigłowce, Zawsze należy posiadać odwód sił i środków rozpoznania skażeń, który należy przesuwac za oddziałami /pododdziałami/ działającymi na głównym kierunku lub przy SD. Likwidacja skażeń w terenie górzystym będzie bardzo skomplikowana. Szczególnie uciążliwe mogą być przedsięwzięcia ratunkowo-ewakuacyjne, gdyż do rejonu porażenia może niekiedy prowadzić tylko jedna droga lub rejon może być wogóle niedostępny. Warunki terenowe najczęściej wykluczają możliwość działania całości sił GRE. Wymaga to zapewnienia pułkom /batalionom/ już w okresie organizacji działań możliwie największej samodzielności w zakresie likwidacji skażeń z uwagi na skrajnie ograniczoną możliwość manewru pododdziałami wojsk chemicznych. W wielu wypadkach likwidacja skażeń będzie się ograniczała tylko do częściowych zabiegów sanitarnych i specjalnych. Całkowite zabiegi prowadzone siłami pododdziałów wojsk chemicznych mogą być prowadzone na drogach bezpośrednio w kolumnach lub na rozwiniętych PZS w dogodnych rejonach dla pododdziałów wyprowadzanych z walki lub znajdujących się w odwodach.

2. W warunkach zimy

Pokrywa śnieżna, niska temperatura i częste jej wahania powodujące gołcoledź i opady śnieżne, krótki dzień i długa noc - w poważnym stopniu wpływają na prowadzenie natarcia.

Głęboki śnieg utrudnia poruszanie się w terenie i zmusza nacierającego do "trzymania" się dróg. Piechota bez nart posuwa się w terenie po śniegu o grubości 30 cm w tempie zaledwie 2 - 2,5 km/h. Prędkość posuwania się pojazdów kołowych bez dodatkowego wyposażenia znacznie zmniejsza się już przy pokrywie śnież-

nej o grubości 15 - 20 cm. Czołgi mogą poruszać się z prędkością zbliżoną do normalnej, jeśli śnieg nie jest głębszy niż 50 cm. Maksymalna grubość pokrywy śnieżnej, po której możliwe jest poruszanie się czołgów bez dodatkowych przedsięwzięć wynosi około 80 cm. Istotne jest również to czy śnieg jest suchy ~~mokry~~ czy też mokry i twardy.

Odwilże i roztopy powodują oblodzenie dróg i grząskość gruntu, w wyniku czego zmniejsza się zdatność transporterów /BWP/, czołgów oraz innych pojazdów mechanicznych w pokonywaniu terenu.

Niska temperatura i gwałtowne jej wahania ujemnie oddziałują na ludzi. Obniża się ich wydajność i wytrzymałość, a także występują przeziębienia i odmrożenia. Ciepłe umundurowanie zabezpiecza ludzi przed mrozem, ale równocześnie zmniejsza ich ruchliwość.

Słoneczne dni i śnieg przyczyniają się w znacznym stopniu do demaskowania ruchu wojsk. W związku z tym zachodzi konieczność stosowania specjalnych siatek maskujących, białych kombinezonów dla ludzi oraz malowanie sprzętu i techniki bojowej na kolor biały. Dodatkowo wpływem zimy jest możliwość przekraczania przeszkód wodnych i bagien przy określonej grubości ich zamrożenia.

Jednym z głównych problemów w natarciu w zimie jest stworzenie warunków poruszania się wojsk, a tym samym dania im możliwości obchodzenia punktów oporu nieprzyjaciela i uderzenie na jego skrzydła i tyły. Należy zatem wyposażyć pododdziały w sprzęt do usuwania śniegu i stosować środki do zwiększenia pokonywalności terenu przez technikę bojową.

Czasochłonność wykonania SO i PO dla artylerii wzrasta 3 - 4 krotnie. W związku z tym zachodzi konieczność szerszego stosowania

maszyn inżynieryjnych i materiałów wybuchowych przy okopywaniu dział. W wypadku zalegania głębokiej, zleżalej pokrywy śnieżnej, ukrycia dla ludzi oraz okopy dla dział buduje się całkowicie ze śniegu i lodu, a tylko częściowo wkopuje się w glebę.

Podczas silnych mrozów i głębokiego śniegu potrzeby wzmocnienia pododdziałami inżynieryjnymi mogą być nawet 3 krotnie większe niż w warunkach zwykłych. Wynika to z potrzeby wzmocnienia prawie każdego elementu ugrupowania bojowego wojskami inżynieryjnymi.

Do szczególnych zadań wojsk inżynieryjnych należy zaliczyć:

- odświeżanie i posypywanie niebezpiecznych odcinków dróg piaskiem
- ustawianie wzdłuż dróg w miejscach powstawania zasp - zasłon przeciwsniegowych;
- wykonywanie przejść w zaporach ze śniegu i lodu;
- przygotowanie i zabezpieczenie przepraw po lodzie;
- użycie materiałów wybuchowych przy pracach w zamarznętym gruncie.

Rozpoznanie skażeń będzie utrudnione ze względu na małą wykrywalność środków trujących. W czasie roztopów może wielokrotnie zwiększyć się powierzchnia skażeń poprzez przenikanie skażonych warstw w wodzie.

Likwidacja skażeń sprowadza się do właściwego wykorzystania środków indywidualnych i zestawów odkażających. Możliwości wojsk chemicznych w tym zakresie zmniejszają się o 30 - 40%.

3. W terenie lesisto-jeziornym

Teren lesisto-jeziorny jest to obszar, którego pokrycie w większości stanowią lasy oraz położone wśród nich jeziora. Las stanowi zespół różnorodnych czynników, które wpływają na organizację i prowadzenie natarcia. O różnorodności tej stanowią:

- wielkość masywów leśnych;

- rodzaj lasu, jego gęstość, grubość i wysokość drzew;
- właściwości klimatyczne i glebowe;
- zagospodarowanie oraz powiązanie ze strukturą hydrograficzną.

Mała ilość dróg, ograniczona widoczność i zabagnienie terenu komplikują prowadzenie działań zaczepnych w terenie lesisto-jeziornym. Jednym z ujemnych czynników prowadzenia walki w tym terenie jest utrudniony manewr pododdziałami i sprzętem. Stąd wojska działające w warunkach terenu lesisto-jeziornego zmuszone będą trzymać się dróg, które z kolei mogą być w stosunkowo krótkim czasie zablokowane zawałami oraz powstałymi pożarami.

Drogi występujące w terenie lesisto-jeziornym w przeważającej mierze wyprowadzają na przesmyki między jeziorami. Powoduje to kanalizowanie ruchu wojsk nacierającego. Przyległy teren do dróg jest zazwyczaj zalesiony, często pocięty lub zabagniony co utrudnia obejście zniszczonych odcinków dróg, punktów oporu i zapór.

Pułk najczęściej nie będzie mógł nacierać w całym pasie, lecz na wąskich bardzo często izolowanych od siebie kierunkach. Trudno dostępne odcinki terenu będą rozdzielać siły nacierającego pułku co utrudni dowodzenie i współdziałanie. Warunki terenu lesisto-jeziornego utrudniają przegrupowanie sił i środków dla przeniesienia wysiłku na inny kierunek w trakcie trwania natarcia.

Dla wyeliminowania elementów utrudniających ruch, istnieje konieczność dokonywania manewru na skrzydła i tyły przeciwnika dążąc do uzyskania zaskoczenia. Sprzyjają temu dobre warunki maskowania oraz występowanie dużych luk w obronie nieprzyjaciela. Teren lesisto-jeziorny jest dogodnym rejonem do bazowania i prowadzenia działań dywersyjnych. Drobne grupy przeciwnika mogą

stosunkowo swobodnie przenikać na tyły ugrupowania bojowego pułku, niszczyć obiekty drogowe, atakować składy, kolumny tyłowe, podpalać lasy itp. Dlatego też w tym terenie wzrasta rola ubezpieczenia i rozpoznania.

Walki w lesie cechują się powstawaniem niejasnych sytuacji. Echo wyolbrzymia wybuchy pocisków, okłamuje słuch, myli orientację. Oddziaływać to będzie na psychikę żołnierzy, utrudniać kierowanie walką.

Szczególnie ujemną cechą terenu lesisto-jeziornego jest możliwość powstawania i szybkiego rozprzestrzenienia się pożarów do gaszenia, których trzeba będzie wydzielać stosunkowo duże ilości sił.

Pułk w lesie będzie nacierał najczęściej pieszo, gdyż transportery opancerzone /BWP/, samochody i ciągniki zwykle mogą poruszać się tylko po drogach i przesiekach. Rola piechoty i jej ognia w walce w lesie zwiększa się w związku z trudnością użycia większych sił czołgów i artylerii.

Działanie na kierunkach, często w oderwaniu od sił głównych powoduje konieczność usamodzielnienia pododdziałów i wzmocnienie ich artylerią towarzyszącą, saperami, a jeżeli warunki pozwalają to i czołgami.

Czołgi mogą działać przeważnie wzdłuż dróg i przesiek. Masowe ich użycie w lesie jest utrudnione. Dlatego pułki czołgów dywizji zmechanizowanej zwykle wydziela się do drugiego rzutu i do walki wprowadza się na otwartych odcinkach i w rzadkim lesie. Czołgi pułków zmechanizowanych przydziela się pododdziałom piechoty jako czołgi bezpośredniego wsparcia szczególnie podczas natarcia w zagospodarowanym i oczyszczonym lesie. Czołgi nacierają w

ugrupowaniu kompanii i plutonów piechoty.

Znaczne trudności występują w rozmieszczeniu artylerii na stanowiskach ogniowych. Dogodne miejsca na SD to duże polany, przesieki oraz wyręby leśne. Z uwagi na utrudnione scentralizowane dowodzenie - większość artylerii przydziela się do batalionów a niekiedy kompanii. Ze względu na małą skuteczność ognia zwiększa się zużycie amunicji. W lesie są ograniczone możliwości, a bardzo często niemożliwe użycie PPK.

Oddziały, /pododdziały/ zmechanizowane i pancerne na ogół muszą być samodzielne w zakresie OPL. W tym celu wykorzystują one własne środki OPL w rejonach kanalizujących ruch wojsk oraz do osłony sił głównych działających w składzie kolumn nacierających wzdłuż dróg i przesiek.

Podobnie jak w natarciu w górach w terenie lesistym oddziały i pododdziały działające na poszczególnych kierunkach wzdłuż dróg i przesiek należy usamodzielić w wykonywaniu zadań inżynierskich.

Do szczególnych zadań pododdziałów inżynierskich należy zaliczyć:

- określenie przekraczalności lasu po drogach, przesiekach i na przełaj;
- wykonywanie przejść w zawałach i innych zaporach inżynierskich wykonywanych w lesie;
- odbudowa zniszczonych dróg leśnych, wykonywania objazdów i nowych odcinków;
- ustawianie zapór inżynierskich na skrzydłach nacierających wojsk głównie dla zabezpieczenia przed uderzeniem nieprzyjaciela wzdłuż dróg i przesiek rokadowych;
- udział w lokalizacji i gaszeniu pożarów.

Pododdziały chemiczne działają podobnie jak w terenie górzystym.

4. Na wybrzeżu morskim

Właściwości natarcia wzdłuż wybrzeża morskiego określają warunki fizyczno-geograficzne, charakter obrony nieprzyjaciela, liczbę i rodzaj użytej broni jądrowej, skład sił marynarki wojennej biorących udział w walce oraz sytuacja na morzu.

Kierunki nadmorskie w większości charakteryzują się dużą liczbą rzek, wpadających do morza, które w swoich ujściach są najszersze, dużymi obszarami bagien, wyspami położonymi w różnych odległościach od brzegu i cieśninami.

Warunki natarcia wzdłuż wybrzeża morskiego w każdym wypadku zależą od charakteru obrony nieprzyjaciela. Obrona nieprzyjaciela na kierunku nadmorskim jest zwykle tak urządzona, żeby umożliwiała odparcie natarcia zarówno wzdłuż wybrzeża, jak i od strony morza. Główny wysiłek obrony będzie skupiony na utrzymanie najdostępniejszych kierunków, baz morskich, portów, i dogodnych odcinków wybrzeża do wysadzenia desantów morskich. Odwoły nieprzyjaciela będą rozmieszczone w kilku rejonach, aby mogły być użyte do walki zarówno z wojskami nacierającymi od czoła, jak i do walki z desantami morskimi i powietrznymi.

Duży wpływ na warunki natarcia wojsk wzdłuż wybrzeża wywierać będzie skład sił naszej marynarki wojennej, wydzielonej do wsparcia natarcia oraz ogólna sytuacja na morzu.

W sprzyjających warunkach na morzu marynarka wojenna może uniemożliwić uderzenie marynarki wojennej nieprzyjaciela na skrzydło nacierających wojsk, wydzielić większość sił do ich wsparcia, zabezpieczyć wysadzenie desantu morskiego i tym samym przyspieszyć rozbicie nadmorskiego zgrupowania nieprzyjaciela.

Właściwości natarcia wzdłuż wybrzeża morskiego polegają na tym, że uczestniczące w nim siły i środki nie tylko niszczą wojska lądowe, ale muszą również odpierać uderzenia marynarki wojennej i desantów morskich nieprzyjaciela. Wymaga to wspólnego prowadzenia natarcia siłami ogólnowojskowych związków taktycznych ze związkami taktycznymi /okrętami/ marynarki wojennej i dokładnej organizacji współdziałania między nimi.

Charakterystyczne dla natarcia wzdłuż wybrzeża morskiego jest to, że związki taktyczne wojsk lądowych mogą być wspierane przez okręty marynarki wojennej, łączone w zespoły wsparcia ogniowego /ZWO/ jak również pododdziały artylerii nadbrzeżnej. Okręty posiadają na swym uzbrojeniu balistyczne i skrzydlate rakiety, torpedy z głowicami jądrowymi i zwykłymi, artylerię gwintowaną i raketową. Zasadniczymi obiektami rażenia okrętów bojowych i artylerii nadbrzeżnej są cele na morzu.

Do rażenia obiektów naziemnych może ona być użyta w wypadku braku możliwości wykonania zadań przez artylerię lądową.

W związku z tym, że natarcie wzdłuż wybrzeża morskiego zawiera w sobie wszystkie dotychczas opisane warunki szczególne - działanie pozostałych rodzajów wojsk nie opisuje się.

II. WPŁYW WARUNKÓW SZCZEGÓLNYCH NA:

1. Ugrupowanie pułku w natarciu.

Natarcie w warunkach szczególnych uzależnione jest od wielu czynników jednak najważniejsze z nich to właściwości terenu i pora roku. Charakteryzuje się wyraźnym zgrupowaniem sił i środków na oddzielnych kierunkach i głębokim urzutowaniem. W górach, w lesie i w zimie trudno jest wykonać manewr bez konieczności o-

bejścia. Siły wyznaczone do działania na skrzydłach i tyłach nieprzyjaciela - w odróżnieniu od sił stosujących atak czołowy - będą działały w terenie trudno dostępnym. Ze względu na wagę problemu już zawczasu w ugrupowaniu tworzy się oddziały obejścia. Nazwa ta wiąże się ściśle z charakterem ich działań. Wykorzystując luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela powinny one w sposób skryty przesuwac się wzdłuż stoków, szczytami i nie obserwowanymi odcinkami terenu, wyjść w nakazane rejony lub zaatakować punkt oporu nieprzyjaciela od tyłu umożliwiając tym samym atak wojsk nacierających od czoła.

Bardzo często likwidacja punktów oporu nieprzyjaciela na dominujących wzniesieniach przez oddział /oddziały/ obejścia umożliwi prowadzenie natarcia przez siły główne na płaskowyżu, kotlinie itp.

Oddziały obejścia mogą być tworzone na szczeblu pułku i batalionu. Organizuje się je w sile wzmocnionej kompanii lub plutonu, zawczasu lub też mogą być doraźnie wydzielone ze składu poszczególnych batalionów podczas natarcia w miarę potrzeb.

Jeżeli pułk prowadzi natarcie na kilku kierunkach znacznie od siebie oddalonych, wówczas zamiast drugiego rzutu tworzy się odwody ogólnowojskowe oddzielnie dla każdego kierunku.

W czasie natarcia wzdłuż wybrzeża morskiego, w skład ugrupowania pułku oprócz typowych elementów takich jak: pierwszy i drugi rzut /odwód ogólny/, pułkowa grupa artylerii, odwody specjalne oraz pododdziały tyłowe mogą wchodzić: odwód przeciwdesantowy, desant morski oraz grupy przeprawowo-desantowe.

W terenie lesisto-jeziornym ze względu na trudny manewr początkowo zorganizowane ugrupowanie odgrywa decydujące znaczenie

w powodzeniu natarcia, a przede wszystkim, gdy poszczególne kierunki są odizolowane od siebie trudno dostępnymi odcinkami terenu. Ze względu na specyficzne cechy terenu lesisto-jeziornego mogą być tworzone 2 - 3 oddziały zabezpieczenia ruchu - po jednym na każdym kierunku natarcia.

2. Tempo natarcia.

Na tempo natarcia wpływa cały szereg czynników, do których zaliczamy:

- nieprzyjaciela: siła oporu, charakter przeciwdziałania i oddziaływania ogniowego;
- warunki terenowe i atmosferyczne, pora roku;
- możliwości ogniowe obezwładnienia nieprzyjaciela;
- możliwości wsparcia ogniowego artylerii i lotnictwa;
- ciągłość zaopatrywania;
- skuteczność osłony przeciwlotniczej;
- inżynieryjne zabezpieczenie ruchu;
- ciągłość dowodzenia i zabezpieczenia działań;
- fizyczna wydolność załóg wozów bojowych i pojazdów mechanicznych;
- obsługa techniczna sprzętu bojowego.

Znaczenie i rola poszczególnych czynników wywierających wpływ na tempo natarcia w różnych jego fazach będzie różna. Większość z tych czynników zawsze będzie wpływała ujemnie, to znaczy będzie obniżała tempo natarcia. W wielu sytuacjach istnieje możliwość obniżenia ich ujemnego wpływu lub zwiększenia wartości tych czynników, które zwiększają tempo natarcia.

Z doświadczeń okresu II wojny światowej wynika, że poważny wpływ na obniżenie tempa natarcia wywierają przeszkody wodne, nawet

gdy nie są mocno bronione przez nieprzyjaciela. Oprócz przeszkód wodnych należy uwzględnić drożnię, tereny podmokłe, zabagnione, lasy i góry, które wywierają bardzo istotny wpływ na tempo natarcia .

Stąd też przyjmuje się, że tempo natarcia w warunkach szczególnych będzie wynosić 1-3 km/godz.

3. Szerokość pasa natarcia.

W warunkach szczególnych, ograniczone pojemności dogodnych do natarcia kierunków powodują, że pułk może nacierać na 1 - 2 kierunkach w znacznym oddaleniu od siebie, przedzielony grzbietami górskimi, jeziorami lub zwartym masywem leśnym.

W górach kierunki natarcia dla pułku i pododdziałów wyznacza się wzdłuż dolin i dróg. Przylegające do dostępnego kierunku natarcia grzbiety i stoki włącza się do pasa natarcia. Stąd też pas natarcia pułku w górach może mieć różną szerokość, ale przeważnie będzie szerszy niż w warunkach zwykłych. Niekiedy pułk może otrzymać tylko kierunek natarcia, głównie w górach wysokich i zalesionych. Jeśli pułk naciera w szerokiej dolinie i w bezpośredniej styczności z sąsiadami, to szerokość pasa natarcia będzie z reguły taka sama jak w terenie równinnym.

Trudne warunki walki w terenie lesisto-jeziornym, a zwłaszcza ograniczone możliwości manewru i niskie tempo powodują, że prowadzone tam natarcie będzie najczęściej działaniem pomocniczym w stosunku do natarcia prowadzonego na otwartej przestrzeni, co nie pozostaje bez wpływu na szerokość pasa natarcia.

W toku natarcia wzdłuż wybrzeża morskiego szerokość pasa natarcia pułku winna gwarantować rozśrodkowanie i swobodę manewru pododdziałom w czasie natarcia, możliwość wyboru dogodnego

kierunku do natarcia oraz odpowiednią ilość dróg dofrontowych i rokadowych. Wymaganiom tym odpowiada pas szerokości do 10 km na głównym kierunku uderzenia, natomiast w rejonach trudnodostępnych i na kierunku pomocniczym pas natarcia może być szerszy. Z powyższych rozważań wynika, że szerokość pasa natarcia w warunkach szczególnych może być różna. Przeważnie szerokość pasa natarcia jest większa niż w warunkach normalnych i może wynosić 10 - 15 km i więcej.

4. Głębokość zadań w natarciu.

Głębokości zadań w natarciu w warunkach szczególnych mogą być różne i zależą przede wszystkim od właściwości terenu i charakteru obrony nieprzyjaciela oraz warunków klimatycznych. Im bardziej teren górzysty, zalesiony i zabagniony oraz im grubsza pokrywa śnieżna, tym wolniejsze będzie tempo natarcia i mniejsza głębokość zadań.

Przykładowa treść i głębokość zadań w natarciu w warunkach szczególnych może być następująca:

- zadanie bliższe - rozbić w pasie natarcia pododdziały pierwszego rzutu brygady nieprzyjaciela i opanować rubież /ważne obiekty terenowe/ na głębokość do 4 km;
- zadanie następne - rozbić w pasie natarcia /na kierunku natarcia/ pozostałe siły pierwszego rzutu oraz odwody brygady nieprzyjaciela i opanować rubież na głębokość do 10 km,

Dla pułków drugiego rzutu dywizji stawia się zwykle zadanie bliższe i wskazuje kierunek dalszego natarcia.

W górach, w szczególnie sprzyjających warunkach w czasie natarcia w szerokiej dolinie i w styczności z sąsiadami pułk może otrzymać zadania głębsze.

Głębokość zadań oddziałów obejścia określa się odległością rubieży i obiektów taktycznych, których uchwycenie jest celem działania tych oddziałów.

Reasumując, należy stwierdzić, że w natarciu w warunkach szczególnych zmniejsza się tempo natarcia i głębokość zadań, zwiększeniu ulegają pasy natarcia w stosunku do działań w warunkach normalnych /zwykłych/.

ZAKOŃCZENIE

Z uwagi na to, że natarcie w warunkach szczególnych jest nieuniknione ze względu na występowanie ich na ETDW, stąd istnieje konieczność studiowania oraz osiągnięcia niezbędnych umiejętności w organizacji i pprowadzeniu natarcia w/w zakresie.

Problematyka szkolenia i działania wojsk w warunkach szczególnych znajduje odbicie w corocznych rozkazach szkoleniowych MON. W rozkazie MON do szkolenia wojsk w 1981 r. szczególnie eksponuje się praktyczne podniesienie umiejętności działania pododdziałów w rejonie zurbanizowanym. W czasie studiów na I roku w ASG WP problematyka ta jest realizowana w ćwiczeniach głównych, doskonalących i w ćwiczeniu szkieletowym. Szczególnie podczas obozu zimowego /w górach/ i w ćwiczeniu natarcie na miasto.

Problemy związane z natarciem w warunkach szczególnych są szeroko opisane w bogatej literaturze w postaci wspomnień z okresu II wojny światowej.

Wykonano w 5 egz.

Egz.nr 1-5 Bibl.Gł. OZS.

Wyk. mjr Pawłowski 50-733

Druk M.K.

Nr ks masz. O 121/KTO

Dnia 9.01.1981 r.

WYKAZ LITERATURY DO SAMODZIELNEGO STUDIOWANIA.

1. Regulamin Walki Sił Zbrojnych PRL /dywizja - pułk/ § 330-364
2. Podręcznik "Działania bojowe w warunkach szczególnych" -
Szt. Gen. 324/66 Nr bibl. 010386.
3. Podręcznik "Służba sztabów ogólnowojskowych" - Szt. Gen. 387/66
Nr bibl. 012010 str - 160-164.
4. Podręcznik Taktyka Ogólna" - Szt.Gen. 408/67 Nr bibl. 012887
str 214 - 241.
5. Skrypt "Charakterystyczne właściwości działań bojowych oddziałów i pododdziałów w górach niskich i średniowysokich"
Nr bibl. 014156.
6. Podręcznik "Działania bojowe pułku /pz,pcz/" wyd. ASG WP
Nr bibl. 01010.
7. natarcie pułku w nocy - str. 197 - 204;
- natarcie w rejonie zurbanizowanym - str. 134 - 149;
- natarcie w górach - str. 162 - 171;
- natarcie w terenie lesisto-jeziornym - str. 173 - 183;
- natarcie w zimie - str. 185 - 195.
8. C.Clausewitz "O wojnie" rozdz. XIII i XIV str. 72 - 87.
8. K.NOŻKO "Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej" wyd. MON
W-wa 1973 str. 253 - 260.
9. Wzory dokumentów bojowych /dywizja/ wyd. ASG nr bibl. 0441.
10. Wzory dokumentów bojowych /pułk/ wyd. ASG nr bibl. 0396.

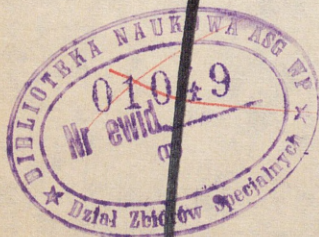
WYKAZ MATERIAŁÓW, KTÓRE MOGA BYĆ WYKORZYSTANE W CZASIE WYKŁADU.

A. SCHEMATY

1. Ugrupowanie i głębokość zadań pułku zmechanizowanego podczas prowadzenia natarcia w górach Nr bibl. Pf 6255.
2. Ugrupowanie bojowe i głębokość zadań pułku zmechanizowanego w natarciu w terenie lesisto-jeziornym. Nr bibl. Pf 6231.
3. Ugrupowanie i głębokość zadań DZ /pz/ podczas natarcia w terenie lesisto-jeziornym. Nr bibl. 05943.
4. Ugrupowanie i głębokość zadań DZ /pz/ podczas natarcia w terenie górzystym. Nr bibl. 05942.

B. PRZEŁOCZA

1. Natarcie dywizji wzdłuż wybrzeża morskiego we współdziałaniu z marynarką wojenną Nr bibl. 01309.
2. Ugrupowanie i głębokość zadań DZ /pz/ w natarciu w terenie górzystym Nr bibl. Pf 1299.
3. Ugrupowanie i głębokość zadań DZ /pz/ w natarciu w terenie lesisto-jeziornym.
4. Przekraczalność pokrywy lodowej przez pojazdy mechaniczne i ludzi. Nr bibl. Pf 1297.
5. Rodzaje natarcia w warunkach szczególnych. Pf 1296.

BIBLIOTEKA NAUK WARSZAWY
Archiwum Biograficzne i Literackie Specjalnych
Nr 01049